

Warszawa, dnia 29 kwietnia
2008 r.

**GENERALNY INSPEKTOR
OCHRONY DANYCH
OSOBOWYCH**

Michał Serzycki

DOLiS-440-245/08

w związku z pozyskaniem przez Dyrektora Izby Celnej w treści „Protokołu przesłuchania jako osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia” danych szczególnie chronionych tj. danych o karalności oraz informacji o stanie zdrowia psychicznego, zwracam się o rozważenie zmiany stosowanej w tym względzie praktyki, jako nie znajdującej oparcia w przepisach ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 ze zm.).

Impulsem do niniejszego wystąpienia była skierowana do Biura Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych skarga, w której wskazano, że funkcjonariusz służby celnej, podczas przeprowadzania kontroli drogowej sporządził protokół przesłuchania osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia, w którym pozyskał dane o karalności – „nie karany”, (w protokole zawarta jest rubryka „karalność i dane dotyczące odbytych kar”), a w rubryce „inne dane” wpisał „nie leczy się psychicznie, psychiatrycznie ani odwykowo”.

Wskazać w tym miejscu należy, że zasady przetwarzania danych m.in. o stanie zdrowia są uregulowane w art. 27 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 ze zm.) zwanej dalej ustawą, który stanowi, że zabrania się przetwarzania danych ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub filozoficzne, przynależność wyznaniową, partyjną lub związkową, jak również danych o stanie zdrowia, kodzie genetycznym, nałogach lub życiu seksualnym oraz danych dotyczących skazań, orzeczeń o ukaraniu i mandatów karnych, a także innych orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym (ust 1). Przetwarzanie danych, o których mowa w ust. 1, jest jednak dopuszczalne, jeżeli zajdzie jedna z przesłanek z art. 27 ust. 2 ustawy, tj. m.in. wtedy gdy przepis szczególny innej ustawy zezwala na przetwarzanie takich danych bez zgody osoby, której dane dotyczą, i stwarza pełne gwarancje ich ochrony (art. 27 ust 2 pkt 2).

Mając na uwadze treść cytowanego przepisu wyjaśniam, iż pozyskanie ww. informacji o karalności (w formie zastosowanej w protokole) i o stanie zdrowia – w opinii Generalnego Inspektora, w tym przypadku nie znajduje uzasadnienia.

W szczególności za przepis legalizujący przetwarzanie danych o stanie zdrowia psychicznego osoby przesłuchiwanej, nie może być uznany art. 21 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 1997 r. Nr 89 poz. 555 z późn. zm.) zwanej dalej Kpk., na który powołuje się Dyrektor Izby Celnej. W myśl tego przepisu, w postępowaniu w sprawie o wykroczenia obwiniony musi mieć obrońcę przed sądem, jeżeli zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności. Obowiązek posiadania przez obwinionego obrońcy (tzw. obrona obowiązkowa) dotyczy wyłącznie postępowania przed sądem, tj. postępowania rozpoczętego wydaniem przez prezesa sądu postanowienia o wszczęciu postępowania (tak też np. J. Lewiński Komentarz do kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia - Warszawa 2007, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, wydanie V ss. 396).

Jak wynika z powyższego, to sąd po wszczęciu postępowania ocenia czy zachodzi wątpliwość co do poczytalności obwinionego i – w związku z tym gromadzi informacje związane z koniecznością przydzielenia mu obrońcy z urzędu. Na właściwość sądu w tym zakresie, wskazuje również art. 48 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. 1994 r. nr 111 poz. 535 z późn. zm.), który stanowi, że sąd może ustanowić dla osoby, której postępowanie dotyczy bezpośrednio, adwokata z urzędu, nawet bez złożenia wniosku, jeżeli osoba ta ze względu na stan zdrowia psychicznego nie jest zdolna do złożenia wniosku, a sąd uzna udział adwokata w sprawie za potrzebny. W powyższym zakresie oskarżyciel publiczny nie może zatem wyřęcać Sądu zwłaszcza, że w ten sposób sam gromadzi dane prowadząc zbiór wtórników przechowywanych dalej w celach archiwalnych. Wskazać bowiem należy, że kopie sporządzonego przez funkcjonariusza celnego protokołu są przechowywane w Izbie Celnej – w Wydziale Zwalczenia Przystępczości i w Wydziale Prawno-Organizacyjnym, a także w Urzędzie Celnym – w aktach sprawy dotyczącej popełnienia wykroczenia.

Rozważenia również wymaga celowość pozyskiwania danych dotyczących karalności w stosowanym przez Dyrektora Izby Celnej w (...) protokole, skoro art. 57 § 3 pkt 7 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. 2001r. Nr 106 poz. 1148 z późn. zm.), wskazuje wyłącznie na możliwość pozyskania danych dotyczących uprzedniego skazania obwinionego za podobne przestępcstwo lub wykroczenie. Przepis ten stanowi bowiem, że wniosek o ukaranie składany przez oskarżyciela publicznego powinien ponadto zawierać wskazanie danych dotyczących uprzedniego skazania obwinionego za podobne przestępcstwo lub wykroczenie, jeżeli oskarżyciel powołuje się na tę okoliczność. Zawarta w protokole rubryka „karalność i dane dotyczące odbytych kar” wskazuje zatem na zbyt szerokie pozyskiwanie danych dotyczących karalności osoby przesłuchiwanej.

Podkreślić w tym miejscu należy, że na mocy art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy dla administratora danych przetwarzającego dane wynika obowiązek dołożenia szczególnej staranności w celu ochrony interesów osób, których dane dotyczą, a w szczególności zapewnienia, aby dane te były:

merytorycznie poprawne i adekwatne w stosunku do celów, w jakich są przetwarzane (pkt 3). Przepis ten wyraża tzw. zasadę adekwatności (relewantności) przetwarzania danych osobowych, zgodnie z którą dane te swym rodzajem i swą treścią nie powinny wykraczać poza potrzeby wynikające z celu ich zbierania. Omawiany wymóg sprzeciwia się też zbieraniu wszelkich danych dla tego celu nieistotnych, niemających znaczenia (tak też J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, Ochrona danych osobowych. Komentarz, Wydanie III Zakamycze 2004 r., s. 556).

Rozumiejąc zatem potrzebę realizacji ustawowych zadań służb celnych i nie kwestionując potrzeby pozyskania przez Dyrektora Izby Celnej danych, których zakres wynika z przepisów ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o służbie celnej (Dz. U. 2004 r. Nr 156 poz. 1641 z późn. zm.) oraz z treści przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, a także Kodeksu postępowania karnego - dotyczących uprawnień i obowiązków oskarżyciela publicznego, wskazuję, iż pozyskiwanie danych osobowych dotyczących stanu zdrowia osoby przesłuchiwanej i danych o karalności nie znajduje uzasadnienia w obowiązujących przepisach prawa, bowiem prowadzi do pozyskiwania danych w zakresie szerszym niż jest to uzasadnione celem ich przetwarzania. Wskazać zatem należy, że przetwarzanie przedmiotowych danych przez Dyrektora Izby Celnej narusza przepisy ustawy o ochronie danych osobowych.

W związku z powyższym, zwracam się do Pana Dyrektora o podjęcie stosownych czynności mających na celu wyeliminowanie uchybień w procesie przetwarzania danych osobowych, polegających na nielegalnym pozyskiwaniu podczas spisywania protokołu osoby podejrzaney o popełnienie wykroczenia, powyższych danych osobowych osoby przesłuchiwanej i o poinformowanie Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych o wynikach tych działań.